

۶۶

هم ملت ایران عموماً، هم مسئولان کشور به نحو خاص، در این حماسه سیاسی دخیل بودند و مشمول این لطف الهی و نصرت الهی شدند. حالا که نصرت الهی شامل حال ما شد و توانستیم این حماسه بزرگ را بر پا کنیم که آثار این حماسه بزرگ در بخشهای مختلف به تدریج خود را نشان خواهد داد

گرفتم، که فرمود: «و هذا شهر الانابة و هذا شهر التوبة و هذا شهر المغفرة و الرحمة و هذا شهر العتق من النار و الفوز بالجنة»؛ (۲) اینها از دعا‌های روزهای ماه رمضان است. رمضان ماه انابه است، ماه توبه است. توبه یعنی برگشت از راه غلطی که ما با گناهان خود، با غفلت‌های خود، آن راه را رفتیم. معنای انابه این است که توجه به خدای متعال پیدا کنیم برای حال و آینده. گفته اند فرق بین توبه و انابه این است که توبه مربوط به گذشته است، انابه مربوط به حال و آینده است. هم از گناهان، از خطاها، از کردار زشت خودمان در هر بخشی که از ما سر زده، پیش خدای متعال عذر خواهی کنیم، استغفار کنیم و برگردیم، و هم انابه کنیم از حال و در آینده؛ این رابطه قلبی را بین خودمان و خدا تقویت کنیم.

رمضان ماه رحمت است، ماه مغفرت است

رمضان ماه رحمت است، ماه مغفرت است. فرمود: «و هذا شهر العتق من النار»؛ آزادی از آتش. آزادی از آتش، در واقع آزادی از همین خطاها و گناهانی است که ما انجام می دهیم. این گناهان ما، خطاهای ما، همان صورتهای ناسوتی آن عذابهای آخرتند. اگر اینجا ظلم می کنیم، اگر غیبت می کنیم، اگر بدگوئی می کنیم، اگر از حد خودمان تجاوز می کنیم، اگر از تکلیف تجاوز می کنیم، هر کدام از اینها یک صورت اخروی دارد که در عالم برزخ و در عالم قیامت به شکلهای مخصوص خودش ظاهر می شود، تجسم پیدا می کند؛ و اینها عذاب الهی است.

گفت: «ای دریده پوستین یوسفان / گرگ بر خیزی از این خواب گران». (۳) در اینجا پنجه در افکندن در دل این و آن، در آنجا تجلی عذاب الهی و گرگ بر خاستن از خواب ران نتیجه می دهد. «هذا شهر العتق من النار و الفوز بالجنة»؛ فوز به جنت هم همین است: در اینجا کار خودمان را اصلاح کنیم، دل‌هایمان را پاکیزه کنیم، عبادات را به جا بیاوریم، نوافل را به جا بیاوریم، راستی و راستگوئی و امانت و رفاقت و صفای انسبت به مؤمنین به جا بیاوریم، انجام تکلیف را در بخشهای مختلف رعایت کنیم، این همان رفتن به بهشت است که در عالم قیامت، همین عمل ما به آن صورت مجسم خواهد شد؛ به صورت نعم الهی که برای مؤمنین و متقین وعده داده شده است.

این گلایه را خدای متعال از انسان‌ها می کند که چرا وقتی دچار شدت می شوید، توجه پیدا می کنید

فرمود: «و اذكربك في نفسك تضربا و خيفة»؛ (۴) یاد خدا با تضرع، پشتوانه همه خیرات و همه بر کاتی است که انسان می تواند در این مهلت زندگی به دست بیاورد. این یاد خدا نباید اختصاص داشته باشد به دورانهای شدت و محنت و زحمت و فشار؛ نه، در دوران راحت، در دورانی که انسان دغدغه و نگرانی مادی هم ندارد، این یاد خدا را باید در دل نگه دارد. وقتی سختی‌هایی به ما افراد بشر روی می آورد، به یاد خدای می افتیم. فرمود: «فاذا ركبوا في الفلك دعوا... مخلصين له الذين فلما نجاهم الى البر اذا هم يشركون»؛ (۵) در حین بلا، انسان به خدا متوجه می شود؛ وقتی بلا بر طرف شد، انسان یادش می رود. در جاهای مختلف قرآن، مکرر در مکرر - شاید ده بار یا بیشتر، که من نشمر دم - این گلایه را خدای متعال از انسان‌ها می کند که وقتی دچار شدت می شوید، توجه پیدا می کنید؛ وقتی شدت بر طرف شد، غفلت پیدا می کنید. خب، این راه شمارا مسدود می کند، حرکت شمارا متوقف می کند. در سوره مبارکه یونس دو مرتبه این موضوع تکرار شده است؛ یک بار لحن عجیبی است، لحن گلایه تند الهی از ماها است؛ فرمود: «واذا مس الانسان الضر دعانا لجنبه او قاعا او قائما»؛ وقتی دچار سختی است، متوجه به ما می شوید؛ دعا می کند، تضرع می کند، توجه می کند، در حال خواب، در حال راه رفتن، در حال نشستن؛ «فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا الى ضره منه»؛ وقتی

حیات وجود ندارد. لازمه عمل هم «صبر» و «توکل» است. شماها مسئولان کشور هستید در بخش‌های مختلف؛ کارهای زیادی بر عهده شما است؛ کارهای شما، هم کار دنیا است، هم کار آخرت؛ یعنی وقتی به انجام وظیفه خود می پردازید، هم دارید دنیا را آباد می کنید، زندگی را آباد می کنید، هم دارید باطن و درون خودتان را آباد می کنید. این عمل - که هم عمل دنیائی است، هم عمل اخروی است - احتیاج دارد به دو عنصر: صبر و توکل. آیه شریفه قرآن می فرماید: «نعم اجر العاملين. الذين صبروا و على ربهم يثقون». (۷) صبر یعنی پافشاری، پایداری، مقاومت، ایستادگی، هدف را فراموش نکردن. فرمود: «ان يكن منكم عَشْرُونَ صابرون يغلبوا مِئَتِينَ»؛ (۸) در میدان نبرد، در میدان رویارویی با دشمن، اگر صبر داشته باشید، می توانید با این نسبت بر دشمن غلبه پیدا کنید.

در عرصه‌های گوناگون جهانی، درگیری‌ها غالباً جنگ‌اراده‌ها است

مکرر عرض کرده‌ایم؛ در عرصه‌های گوناگون جهانی، درگیری‌ها غالباً جنگ‌اراده‌ها است؛ هر طرفی که اراده اش زودتر ضعیف شود، شکست خواهد خورد. صبر یعنی این عزم را، این اراده را نگه داشتن، حفظ کردن. توکل هم یعنی کار را انجام دادن و نتیجه را از خدا خواستن. گمان نشود - که البته در فضای دینی امروز گمان هم نمی شود؛ در گذشته چرا، تبلیغ می شد، اینچور توهم می شد - که توکل یعنی بنشین تا خدا برساند، بنشین تا خدا در دست کند، بنشین تا خدا گره را باز کند؛ نه، توکل یعنی کار را انجام بده، نتیجه را از خدا بخواه؛ منتظر نتیجه از سوی پروردگار باش. بنابراین در موضوع توکل - به قول ما طلبه‌ها - «کار» اخذ شده است.

کاربرد صبر و توکل، علاوه بر اعمال شخصی، در اداره کشور هم بسیار مهم است

خب، کاربرد صبر و توکل، علاوه بر اعمال شخصی، در اداره کشور هم بسیار مهم است. در اعمال شخصی، هم صبر ما، هم توکل ما کاربرد دارد: در تحصیل صبر داشته باشیم، توکل داشته باشیم؛ پیش می‌رویم؛ در مشاغل اداری همین جور، در ورزش همین جور، در اداره امور خانواده همین جور؛ در هر کاری از کارهای شخصی، همین جور. در اداره کشور و مدیریت کشور هم - چه مدیریتهای کلان، چه مدیریت بخشهای گوناگون - صبر و توکل نقش دارد. بدون صبر و بدون توکل امکان ندارد انسان بتواند کارهایی را که در زمینه مدیریت کشور بر عهده او است، انجام دهد. با بی‌صبری، با شتابزدگی، با بی‌حوصلگی، با تنبلی، با مایوس شدن در مواجهه با مشکلات - که اینها همه اش ضد توکل است - نمی‌شود کارهای بزرگ را انجام داد، نمی‌شود پیشرفت کرد، نمی‌شود مسئولیت مهم پیشرفت کشور را به انجام رساند.

اگر جهت‌گیری را غلط انتخاب کردیم، تلاش مضاعف مانه فقط مارا به نتیجه نمی‌رساند، بلکه مارا از راه دور می‌کند

خب، در زمینه مدیریت کشور - که همه شما دستتان به نحوی در این کار مشغول است؛ در بخش‌های گوناگون اقتصادی و فنی و فرهنگی و علمی و غیره و غیره، شماها مسئولین هستید - اگر ما بخواهیم صبر و توکل را به کار بگیریم، چند عنصر اساسی و اصلی باید مورد رعایت قرار بگیرد: اول، انتخاب جهت درست است. جهت‌گیری را باید درست انتخاب کنیم؛ این قطب نما است، این شاخص اصلی است. اگر چنانچه جهت‌گیری را غلط انتخاب کردیم، در انتخاب جهت‌گیری اشتباه کردیم، تلاش مضاعف مانه فقط مارا به نتیجه نمی‌رساند، بلکه مارا از راه دور می‌کند. فرمود: «قل هل ننتقم بالآخرین اعمالا. الذين ضل سعيهم في الحياة الدنيا»؛ (۹) سعی و کوشش آنها در گمراهی واقع شده است؛ یعنی در جهت درست انجام نگرفته. جهت را باید درست انتخاب کرد. اگر چنانچه این شاخص وجود نداشته باشد، تلاش‌های گوناگون، مارا از مقصد دور می‌کند. جهت‌گیری‌ها مهم است.

گاهی تفسیر غلط از جهت‌گیری مورد نظر امام انجام می‌گیرد؛ که این هم چیز بدی است و خطرناک هم هست

بنده در روز چهاردهم خرداد امسال در سالگرد رحلت امام بزرگوار (رضوان... تعالی علیه) در مرقد مطهر ایشان، جهت‌گیری‌های انقلاب را بر اساس قرائت امام - که برای ما معتبر و حجت است - شرح دادم. جهت‌گیری در سیاست داخلی، جهت‌گیری در سیاست خارجی، جهت‌گیری در عرصه فرهنگ، جهت‌گیری در عرصه اقتصاد را مفصلاً گفتم؛ اینها مستند به بیانات امام و نصوص امام (رضوان... تعالی علیه) است. امروز بحمد... در سرتاسر کشور، نجبگان ما، زیدگان ما، مسئولین ما و آحاد ملت ما، همه امام را قبول دارند؛ همه امام را به عنوان شاخص، انتخاب می‌کنند. گاهی تفسیر غلط از امام می‌شود، تفسیر غلط از جهت‌گیری مورد نظر امام انجام می‌گیرد؛ که این هم چیز بدی است و خطرناک هم هست. خوشبختانه بیانات امام جلوی چشم ما است، بیانات امام، صدای امام، نوشته امام، آثار امام، جلوی چشم ما است.

وصیت‌نامه امام که یک مجمل و موجزی است از جهت‌گیری‌های امام، دم دست همه است

آن روز عرض کردیم که وصیت‌نامه امام که یک مجمل و موجزی است از جهت‌گیری‌های امام، دم دست همه است. بنابراین جهت‌گیری‌ها مشخص است. ما در شناخت جهت‌گیری‌ها، هم مشکلی نداریم، هم احتیاج به این نداریم که حالا بنشینیم یک چیزی